

נעם הארץ

בס"ד

ערב שבת קדש פרשת ואתחנן - נחמו תשע"ז

וזהב הארץ היא טוב - זו תלמודה של א"י

דף שבועי לעיסוק בסוגיות ארץ ישראליות - נכתב ע"י חגי צמיר

ט"ו באב בעצמו, כיון שלא היה הדיבור מתייחד עם משה אלא ביום ולא בלילה, א"כ באותו יום ט"ו באב לא היה מתפלל כי אם שתי תפלות, הרי לך חשבון מכון שתקט"ו תפלות התפלל משה מאותו יום ט"ו באב עד יום מותו שהוא ז' באדר שמת בו בשעת מנחה כדאיתא במדרש, כן נראה לי נכון.

עולה כי תקט"ו תפילות זהו המספר שחז"ל מציינים של המכלול השלם והמלא של "סל" התפילות. זו הסיבה בגללה הקב"ה אמר למשה 'רב לך' - אל תמשיך לתפילה ה - 516 במספר. הוא ניצל את כל "סל" התפילות האפשרי. התפילה הבאה היא תפילת 'נשק יום הדין', זו תפילה שהקב"ה לא יכול להשיב ריקם. ומשה העבד הנאמן, מקשיב לקול הקב"ה ואיננו ממשיך לתפילה ה - 516 שהיתה יכולה להבטיח לו את הכניסה לארץ.

מהי אותה תפילת 'נשק יום הדין' שמובטח שלא תשוב ריקם? אלה הן שלש עשרה מידות שמובטח שלעולם אינן מושבות ריקם. בחשיבותה ומשמעותה של תפילה זו נעסוק בע"ה בדף אחר.

=====

מספר זה של תקט"ו תפילות הוא זה שהינחה את הרמח"ל לכתוב את ספר התפילות שלו, ובהן תקט"ו תפילות. כל התפילות מתחילות במשפט "אל אחד יחיד ומיוחד" - סוד אח"ד. כל תפילה מסתיימת בפסוק, "לישועתך קויתי יהוה", בסוד הקו היחוד הבוקע כל חשוכים ומגלה את היחוד, ובכוחו עולה התפילה ללא קטרוגים, עיכובים ומניעות. הרמח"ל - רבי משה חיים לוצאטו נולד בפאדובה שבאיטליה. כבר מגיל צעיר התבלט ועסק בלימוד קבלה ותורת הסוד. במקביל כתב גם מחזות, שירים וספרים שונים. ספרו המוכר והידוע ביותר הוא 'מסילת ישרים'. ספר, שנחשב כספר יסוד בעולם היהודי ובעיקר בתנועת המוסר.

עיסוקו בקבלה ובתורת הסוד הביא לכך שחשדו בו בשבתאות ולכן היתה מחלוקת גדולה לגבי הוראתו וספריו. במחלוקת שנוצרה נקבע שספריו ייקברו וחלקם יישרפו. הרמח"ל נאלץ לנדוד ובסופו של דבר מצא את דרכו לעכו, אליה הגיע בשנת תק"ב - שנת

השבת אנו נמצאים בשבת שאחרי תשעה באב, שבת הפותחת את ג' דנחמתא ובה קוראים את נחמת ישעיהו "נחמו נחמו עמי".

בשבת זו אנו קוראים את פרשת ואתחנן. בה מתחנן משה ומבקש לעבור את הירדן ולהיכנס לארץ ישראל. וְאַתְחַנֵּן אֶל־יְהוָה בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר: אֲרֹנִי ה' אַתָּה הַחַיִּים לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ אֶת גְּדֻלָּתְךָ וְאֶת יְדְךָ הַחַיִּים אֲשֶׁר מִי אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיךָ וּכְגִבּוֹרֹתֶיךָ: אֶעֱבְרָה זֶה וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַזֶּה הַטּוֹב וְהַלְבֵּנָן: וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּלְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רַב לְךָ אֵל תּוֹסֵף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בְּדַבַּר הַזֶּה: (דברים פרק ג: כג-כו)

. במדרש זברים רבה פרשת ואת הברכה מתאר המדרש בהרחבה את תחנוניו של משה להיכנס לארץ ואת ההוראה של ה' לא לקבל את תפילתו. בשעה שראו גלגלי המרכבה ושרפי להבה שאמר הקדוש ברוך הוא לא תקבלו תפלתו של משה, ולא נשא לו פנים, ולא נתן לו חיים, ולא הכניסו לארץ ישראל אמרו: 'ברוך כבוד ה' ממקומו' שאין לפניו משוא פנים, לא לקטן ולא לגדול". המדרש ממשיך ". ומנין שהתפלל משה באותו הפרק חמש מאות וחמישה עשר פעמים? שנאמר 'ואתחנן אל ה' - ואתחנן בנימטריא הכי הוי". יש שמצאו רמז נוסף למספר התפילות. המילה 'תפלה' בגימטריה 515 וכך גם של המילה 'שירה'. כלומר, משה התפלל באותה עת 515 תפילות,

לא רק הגימטריה היא זו שמביאה אותנו אל המספר 515 אלא גם חישוב. כך מביא ה'פני יהושע' במסכת ברכות דף ל"ב עמוד א: ודיבור זה בכל פרשה זו היה בט"ו באב... דהיינו ביום שכלו בו מתי מדבר ... וא"כ צא וחשוב מן ט"ו באב עד ז' באדר יום שמת בו משה כשתחשוב החדשים על הסדר אחד מלא ואחד חסר עולה מאתיים יום. דהיינו ד' מלאים וג' חסרים ועוד ז' ימים ואם היה מתפלל משה בכל אותן ימים ג' תפלות בכל יום היה ת"ר תפלות. רק שידוע שבשבת אין היחיד שואל צרכיו. וא"כ כשתסיר כ"ח שבתות שהיו באותן ימים של ר' יום נשאר קע"ב ימים. ג' תפלות בכל יום, הרי תקי"ו. אמנם שתפלת

הדף מוקדש לע"נ אבי מורי יעקב עוזיאל עמיצור ז"ל

1742, בימי שלטונו של דהאר אל עומר. שליט זה שרצה לחזק את מעמדו בחר לשלוח מכתבים ליהודים ברחבי העולם ולהזמין להתגורר במדינתו. אחת הדמויות המפורסמות והחשובות ביותר שהגיעה באותו שלב לארץ ישראל היה רבי חיים אבולעפיה שפעל לחידוש הישוב היהודי בשפרעם – שם בנה בית כנסת במקום בו עמד מבנה בית הכנסת הקדום מתקופת המשנה והתלמוד. משם המשיך לטבריה וחידש בה את הישוב היהודי שממשיך להתקיים בה עד היום. גם רבי חיים בן עטר – אור החיים הקדוש הגיע בתקופה זו לארץ ישראל.

בעכו, עיר הנמל אליה הגיעו כל האישים הללו, היתה קהילה יהודית גדולה. תלמידו של אור החיים הקדוש – רבי אברהם סינגוניטי, שתיאר את כל מה שעשה יחד עם רבו כתב: **"ועשינו מאלכסנדריה של מצרים לעכו ה' ימים, והיא עיר ישנה הרבה וגם גדולה מאוד. ויש בה יותר ממאה בעלי בתים יהודים ... וחוף לחומת עכו בגבול התחלת ארץ ישראל, יש שם בית הכנסת גדולה וגבוה, ומקודם כשהייתה העיר חדשה הייתה בתוך העיר, עכשיו כשנחרבה העיר היא מחוץ לעיר ויש בה י"ב חלונות וכל חלון כמו פתח בית הכנסת של ליורנו [באיטליה], והיא נקראת בית הכנסת של אחאב ועדיין קורים אותה על שמו כנסת אחאב שבה היה התפלל אחאב המלך".** קהילה של כמאה משפחות ולהם בית כנסת גדול ומפואר.

אל קהילה זו הגיע בשנת תק"ב רבי משה חיים לוצאטו (הרמח"ל) עם משפחתו ותלמידיו. לאחר מספר שנים מועט נפטר, במגפת דבר שהשתוללה בעיר, בכ"ו אייר תק"ו – בהיותו בן 40. מקום קבורתו מצוין בטבריה, אך ישנן דיעות שנקבר בכפר יסיף ששימש כבית הקברות של יהודי עכו באותם הימים. ב-1752 הפקיע אל-עמר את ביה הכנסת העתיק אחאב, מידי הקהילה היהודית ונתן לה מבנה או מגרש חלופי, צפונית למיקום בית הכנסת העתיק כדי להקים בית כנסת חלופי. על מקום בית הכנסת הוקם מסגד אל מועליק ("התלוי"). עד היום ניתן לראות במבנה המסגד את גובהו ותפארתו של מבנה בית הכנסת שעמד במקום. ב-1758 או 1760 בנו היהודים את בית הכנסת בעיר העתיקה. בית הכנסת נבנה בסגנון בתי הכנסת בפדובה עיר הולדתו של הרמח"ל. מאוחר יותר הוטב שמו של בית הכנסת ל"אוהל

חיים", על שמו של חיים פרחי – דמות חשובה בעכו היהודית, בהיותו שר הכספים של השליט העותמני אל ג'זאר.

המטייל היום בעכו העתיקה יכול לבקר בבית הכנסת הנקרא בית כנסת הרמח"ל, שם גם מוצג ספר תורה שנכתב על פי המסופר על ידי הרמח"ל. המיוחד בספר זה שהוא נכתב על עור של צבי, ונכתב בדיו שהוכן מרקח רימונים.

לאחר מותו של הרמח"ל גוועו כל ההאשמות נגדו, והוא הפך לנערץ על כל פלגי היהדות. בן דורו הצעיר ממנו, הגר"א (שנולד כ-13 שנים אחריו והאריך חיים כ-50 שנה יותר ממנו), העריך את שיטתו הקבלית ולמדה בשקידה. האגדות מספרות כי לבש בגדי חג כאשר הגיע אליו ספרו של הרמח"ל "אדיר במרום", החסידות ומאוחר יותר משנתו של הרב קוק ותלמידיו הושפעה ממנו, גם אם בצורה פחות מפורשת. בתולדות חייו שפורסמו בשנים מאוחרות, הושמט לעתים כל אזכור למחלוקת הגדולה שהייתה לגביו.

הרמח"ל נקבר על פי המסורת בטבריה ליד קברו של רבי עקיבא. שכן, הרמח"ל נפטר בגיל 40, ועל פי מסורת המקובלים, נקבר על יד רבי עקיבא. זאת, מכיון שנשמת הרמח"ל היתה משורש נשמתו של רבי עקיבא, והיא ירדה שוב לעולם כדי להשלים את ארבעים השנים הראשונות של רבי עקיבא, שבהם היה רועה צאן של כלבא שבוע והיה בור ועם הארץ. בשנים האחרונות התעורר ויכוח לגבי מקום קבורתו של הרמח"ל. יש המציינים את מקום קבורתו בכפר יסיף, ששימשה כבית הקברות של יהודי עכו באותה עת. זאת, משום שעכו נחשבת כחול על פי ההלכה והם ביקשו להיקבר בארץ ישראל.

בהזדמנות קרובה נפרסם מאמר נרחב בענין מקום קבורתו של הרמח"ל ותולדות בית הקברות היהודי בכפר יסיף.

=====

להזמנת טיולים בעכו היהודית ובטבריה של רבי חיים אבולעפיה בהדרכת ד"ר חגי עמיצור .

התקשרו לפרטים והרשמה :

טלפון : 079-5729223 054-9938399

דוא"ל : office@noam-haaretz.com

בברכת שבת שלום ומבורך – חגי עמיצור

לקבלת הדף במייל היכנסו לקישור <https://lp.vp4.me/fw3x>